

♦ Koronavírus ♦ Rozhovory 20. apríla 2020 6:43

Zubár: Počítam s tým, že sa nakazím koronou. Brat' aj pozitívne testovaných je naša povinnosť

KAROL SUDOR

Libor Michna. Foto – archív L. M.

Pri akých problémoch neodkladat návštenu zubařa ani počas pandémie koronavírusu? Aké opatrenia nás tam čakajú? Prečo sú súkromní zubaři takí drahí? Vysvetľuje zubař Libor Michna.

Ak má niekto zubný kameň a esteticky mu to prekáža, má teraz zájsť k zubařovi?

Ak je to len optický problém, odporúčam ešte vyčkať. Zákrok na odstránenie zubného kameňa vytvára veľa aerosólu, čo zbytočne zvyšuje riziko nákazy zubařa a jeho personálu.

Už v polovici marca komora zubných lekárov odporúčala mimoriadne obmedzenie prevádzky zubných ambulancií. Mali fungovať len od ôsmej do jedenástej doobeda pre urgentných pacientov, aj to po predchádzajúcim telefonickom dohovore. Aká je situácia po

mesiaci?

Mimoriadne ťažká, keďže ako zubári sme v prvej línii ohrozenia. Pracujeme v ústnej dutine pacienta. Treba si však uvedomiť, že zubári vždy pracovali v potenciálne infekčnom prostredí. Tak to bolo, je aj bude – ohrozujú nás nádchy, chrípky, hepatitída B aj C, HIV aj COVID-19, teda všetko, čo sa prenáša kvapôčkami alebo krvou. S príchodom koronavírusu sme si to akurát všetci viac uvedomili.

Na druhej strane, ako zubári nezachraňujeme životy. Preto chápem, že nie sme priorita ani pre ministerstvo zdravotníctva. Lenže máme aj fixné náklady na svoje ambulancie, s ktorými nevieme príliš pohnúť. Zatial' to ťaháme z úspor, aj to však pôjde len nejaký čas.

Ako dlho dokážete vydržať?

To závisí od prevádzky. Možno týždne, možno mesiace. Kliniky, ktoré sa orientujú na vysokošpecializované úkony, ako napríklad zubná chirurgia a implantológia, to môžu mať, paradoxne, oveľa ťažšie.

Jednak majú veľmi nákladné prístroje a technológie, ktoré sú zatažené úvermi a lízingmi, jednak zrejme zamestnávajú viac personálu.

Ja mám len u seba v ambulancii bežne dve sestričky, lebo robím operačné zákroky, kde ich jednoducho potrebujem, aby všetko prebehlo podľa štandardov. Na druhej strane, práve takéto ambulancie nemajú žiadne peniaze od štátu cez zdravotné poistovne z verejného zdravotného poistenia.

Záleží aj na tom, akí trpezliví budú dodávateľia, ktorým platíme nájmy, lízingy a úvery, a či nám nejako pomôže aj vláda. Zatial' sa s tým neponáhľa.

[*Koronavírus na Slovensku stručne a jasne - čo dôležité dnes treba vedieť? Objednajte si večerný e-mailový Newsfilter. [Odber si aktivujte jedným kliknutím.](#)]*

Ubudla vám klientela?

Jednoznačne. Sme otvorení len doobeda, predtým sme robili osem hodín, takže prepad tržieb je obrovský. Hlásia sa len akútni pacienti, dopyt ostatných padol. Aj s personálom sme sa preto dohodli na dočasnom polovičnom úvádzku. Neradi by sme tých ľudí prepúšťali, kvalitný kolektív

sme budovali dlho.

Na druhej strane nám stúpli náklady, keďže sme museli dokúpiť ďalšie ochranné a dezinfekčné prostriedky. Výrobcovia a predajcovia už nevedia, čo za ne pýtať, šialene zdraželi. Na začiatku prišli správne opatrenia vrátane obmedzovania prevádzok ambulancií, je však otázkou času, kedy sa to bude musieť prehodnotiť.

V opačnom prípade mnohé ambulancie skrachujú a v budúcnosti nebudem zuby primárne opravovať, ale najmä vytrhávať. Prevencia sa iba cez telefón robiť nedá a zanedbané zuby celej populácie by znamenali návrat o desaťročia dozadu.

Iná vec je, že ľudia v súčasnosti zvažujú, kde minú peniaze, a silne pochybujem, že medzi svoje priority radia svoje zuby. Tie dlho nebolia, potom dlho iba pobolievajú, až príde obrovská bolest, ktorá každého donúti zájsť k zubárovi. Lenže vtedy sa to dá riešiť už len trhaním. Je to cesta? Nehovoriac o tom, že iba trhanie ekonomiku ambulancií z biedy nevytrhne. Po koronakríze sa môže štát zobudiť do situácie, že siet zubných ambulancií jednoducho skolabuje.

Nie je to zbytočne alarmujúci scenár? Ked' sa raz situácia vráti do normálu, vráti sa aj dopyt po zubároch.

Už teraz je mnoho zubárov v dôchodkovom veku a je pravdepodobné, že mnohí z nich už svoje prevádzky neotvoria. Ďalšou skupinou sú súkromní zubári, ktorí nespolupracujú s poistovňami, čiže nemajú garantované žiadne finančné prostriedky napriek tomu, že prevádzky musia mať otvorené.

Koľko stojí adekvátnie vybavená zubná ambulancia?

Na základnú technickú výbavu treba desiatky tisíc eur, to však ešte nehovorí o infraštruktúre, aby z miestností vznikli plnohodnotné ambulancie. Potrebujete vzduchotechniku, infraštruktúru pod kreslom aj na kresle, špeciálnu elektroinštalačiu a množstvo iných vecí. Celkové náklady sa hravo dostávajú nad 100-tisíc eur na jednu malú ambulanciu. Nezabúdajte na nájom, energie, platy a odvody personálu.

Navýše, zubárske kreslo si môžete kúpiť fabiu aj mercedes. Obe vás odvezú z bodu A do bodu B, rovnako obe kreslá splnia svoj účel, a predsa sú v nich rozdiely. Pri jednom kresle počítajte so sumou 15- až 25-tisíc eur.

K tomu je potrebný násadec, pričom pre každého pacienta dávate sterilný. Jeden stojí od 700 do 2-tisíc eur, a hoci ich dávate sterilizovať do autoklávu, aj tak ich potrebujete aspoň štyri až päť. Priebežne sa kazia a treba ich dokupovať.

Najdrahší röntgen stojí okolo 100-tisíc eur, jeden intraorálny röntgen, ktorých potrebujeme niekoľko, vychádza na možno 7-tisíc eur. K tomu platíme údržbu techniky, IT technikov, servery a plno iných vecí.

Drahšie prístroje sa kupujú obvykle na lízing, málokto má toľko „kešu“, že to všetko zaplatí naraz. My určite nie. Nechcem však vyplakávať, vieme, do čoho sme šli, len odpovedám na otázku.

Pýtam sa na to zámerne, lebo mnohí kritizujú, prečo sú súkromní zubári takí drahí. Pohľad na ich náklady im to možno trochu vysvetlí.

V poriadku, tomu rozumiem. Treba dodať, že súkromným zubárom neprispievajú zdravotné poistovne, preto si pacient hradí celý výkon. Je to zvláštne, ale mnohí to stále netušia.

Od našej prevádzky závisí celá siet subdodávateľov, počnúc dentálnymi laborantmi, ktorí sú teraz postihnutí najviac, cez dentálne hygieničky, subdodávateľské firmy, ktoré sa živia stomatologickým materiálom, nástrojmi a podobne, až po upratovačky, ktoré nám chodia každý deň čistiť prevádzky. Títo všetci zrazu stratili prácu.

Rozumiem, že pre verejnosť je relevantná otázka, prečo je stomatológ taký drahý. Lenže my sme len vrchol reťazca a z každého zarobeného eura žije množstvo ďalších ľudí priamo aj nepriamo. Nik zo zubárov na Slovensku sa nevozí na Ferrari ako niektorí moji kolegovia v západnej Európe či Amerike ani nemá luxusné haciendy.

Zase to nehrajme na to, že súkromní zubári sú chudobní. Poznám viacerých a netrpia nedostatkom. Tým nijako nespochybňujem, že si na to slušne nezarobili.

Žijeme svoje životy sice bez „strádania“, ale po veľmi tvrdej a poctivej práci a popri tvrdom celoživotnom štúdiu. Fakt na tom nie je čo závidieť.

Čo ak ma dnes pobolieva zub, ale nejde o nič dramatické a v pohode to zvládam s liekmi proti bolesti?

V takom prípade treba okamžite prísť k zubárovi a nepchať do seba lieky. Pobolievanie zuba,

akokoľvek liekmi zvládnuteľné, je urgentná vec, ktorá môže prerásť do vážnych problémov.

To predsa môže aj zubný kameň.

Samozrejme, vy ste sa však na začiatku pýtali, či prísť za zubárom, ak je to estetický problém. Vtedy by som počkal, ale ak zubný povlak začína robiť zdravotné problémy, návštevu ambulancie by som rozhodne neodkladal. Zubný kameň môže spôsobiť akútny zápal ďasna. Ak cítite z úst zápach, bolia vás ďasná, prípadne krvácajú, treba okamžite zájsť k zubárovi.

Lenže mnohé ambulancie sa zavreli.

Lebo niektorí zubári nie sú adekvátne vybavení na zvládnutie korony, prípadne sa boja. Alebo oboje. Ak sa zubár dá vypísať na PN, aby nemusel ošetrovať pacientov, nie je to zodpovedné. Prácnieschopnosť však môže mať aj relevantné zdôvodnenie – zubár je už v zrejom veku, zubárka môže byť gravidná alebo má doma malé deti. Je to rôzne a ja by som nikoho nesúdil.

My sme už v januári videli, čo sa deje, že korona príde aj k nám, tak sme sa preventívne zabezpečili ochrannými prostriedkami. Aj vďaka tomu sme ambulanciu nemuseli zavrieť.

Zubárska komora odporúčala chodiť k zubárom len v urgentných prípadoch. Tomu mnohí laici porozumeli tak, že musia mať také bolesti, až sa ich napuchnuté líce ocitne u susedov. Poznám viacerých, ktorí sa preto teraz doma napchávajú ibalginom.

Ak sa napchávajú iba ibalginom, môžu robiť veľkú chybu. Každý sice zvláda bolesť inak, moje odporúčanie je však jasné – ak vás bolí zub, utekajte k zubárovi, lebo ide o urgentný prípad a hotovo. Bolesť je vážna vec, tam nie je o čom debatovať. Pôsobí ako prvý obranný signál a dáva vám najavo, aby ste to riešili, inak bude horšie. Ak si nie ste istí, zubárovi zavolajte a konzultujte to, ale nik vás nemôže nútiť znášať doma bolest.

Môžem prísť do čakárne bez zavolania?

V žiadnom prípade. Zavolajte a objednajte sa na konkrétny čas.

Nie každá ambulancia objednáva.

Mala by riešiť bolestivých. Bežne volávajú aj starší pacienti, ktorých špeciálne upozorňujeme, že ak nejde o vážnu vec, radšej nech návštevu u nás odložia. Predsa len sú najrizikovejšia skupina

a ochrana ich zdravia je najdôležitejšia.

Čo ak som si dnes vybil predný zub? Mám príst, hoci to je len estetický problém?

Vybity zub nikdy nie je len estetický problém, je to akútne vec, ktorú treba riešiť odborne, čiže v tomto prípade by som návštenu zubára určite neodkladal. Chýbajúci zub, a vôbec nemusí byť len predný, spôsobuje problémy celému chrupu.

Ak za vami prídem, neviete, či nie som infikovaný. Ako sa chránite?

V prvom rade príde sám, nebudú tam čakať iní pacienti. Potom si vydezinfikujete ruky. My vás budeme čakať s rúškom a odmeriame vám teplotu. Zároveň nám podpíšete papier, že nemáte cestovateľskú anamnézu, nepohybovali ste sa v rizikovom prostredí a nemáte žiadne príznaky choroby.

Čo ak budem mať horúčku? Otočíte ma domov?

To sa nám ešte nestalo. Riešil by som to tak, že vás pošlem k lekárovi, aby tú horúčku vyriešil.

Lenže ja môžem mať horúčku zo zapáleného zuba.

To je pravda. Akurát to dokážeme spoľahlivo rozoznať podľa stavu toho zuba a tváre. Ak by ste mali horúčku zo zapáleného zuba, budete napuchnutý a hnis vám bude vytokať pomaly aj spod oka.

Vrátim sa k opatreniam – po zmeraní teploty a podpise formulára si vydezinfikujete ústa aj ruky a ideme na to.

Libor Michna. Foto – archív L. M.

Ako ste chránení vy a personál?

Sme oblečení v špeciálnych jednorazových overaloch, na tvári máme rúška, respirátory, okuliare aj štíty, na hľave čiapky, na kreslach sú jednorazové igelity. Všetko sa priebežne po každom pacientovi dezinfikuje. Máme viac ambulancií, čiže nasledujúci pacient nejde do tej istej, kým všetko nie je vydezinfikované.

Overal si meníte za nový po každom pacientovi?

Samozrejme. Rovnako ako igelit na kresle či čiapku na hľave. Podľa mňa sa to už stane normou, hoci všetky opatrenia jednak zákrok predĺžujú, jednak nás finančne zatažujú.

Pred šiestimi rokmi ste mi v rozhovore povedali, že by ste príliš nedôverovali zubárovi, ktorý odmieta HIV pozitívnych pacientov.

Samozrejme, a na tom trvám dodnes. Zubár má vždy urobiť také opatrenia, aby riziko nákazy minimalizoval, a je jedno, či ide o chrípku, HIV, hepatitídu či koronu. Nakaziť sa môže len ten, čo ignoruje pravidlá. Nik nám nikdy nebude garantovať, že nepríde niekto nakazený. Zároveň mám informáciu, že dodnes sme jedna z mála ambulancií, ktoré sú ochotné riešiť aj HIV pozitívnych pacientov.

S koronou sa jednoducho musíme naučiť žiť, bude tu už navždy. Sám počítam s tým, že sa koronavírusom skôr či neskôr nakazím. Mám pred tým rešpekt, ale nebojím sa. Som mladý, zdravý, nefajčím, športujem, takže by som to prežil, ale nerád by som to preniesol na niekoho staršieho.

Nemáte strach?

Nie, ani moja manželka. Personál bol trochu v panike na začiatku, ale vďaka opatreniam je pokojnejší. Mám strach skôr z ekonomických následkov pre celú krajinu. Všetci sme na jednej lodi a tá sa ekonomicky potápa.

Vzali by ste pacienta, o ktorom viete, že je pozitívne testovaný na koronu?

Minule ma kontaktovala regionálna komora zubných lekárov a pýtala sa, či sme ochotní brať aj rizikových pacientov. Odpovedali sme, že jasné, ved' sme lekári a brať takých ľudí je naša povinnosť. Podákovali a odpovedali, že sme jediní, ktorí tak odpovedali. Je to podobné, ako keby vojak na fronte odmietal udržať líniu. Nerozumiem tomu.

Jedna vec sú podezriví, iná vec je istota, že pacient je infikovaný.

Aktuálne máme k dispozícii vlastné špeciálne skafandre, ktoré by mi umožnili ošetríť aj takého pacienta. Pre mňa ani pre personál nie je problém vziať aj pozitívne testovaných. Jasné, že by sme ich ošetrili, ved' je to naša povinnosť. Od štátu sme však zatiaľ nedostali nič. Ani tie skafandre, ktoré sú teraz viac potrebné pre lekárov, ktorí zachraňujú životy, napríklad anestéziológovia. My zubári to nerobíme.

Čo by ste teraz potrebovali od vlády?

Vykryť aspoň časť platov zamestnancov podľa prepakov tržieb. Podľa aktuálnych informácií však zubárom takáto pomoc nepatrí, takže naše ekonomické vyhliadky sa zhoršujú. Samozrejme, pomohli by nám aj odklady splátok lízingov, úverov, hypoték a nájmov. Zároveň si musíme pomôcť aj sami, nemožno sa vo všetkom spoliehať na štát.

Máte nejakú radu pre ľudí do čias, keď sa dopyt po zubároch vráti na pôvodnú úroveň?

Nech si poctivo čistia zuby trikrát denne po jedle aspoň dve či tri minúty – najlepšie elektrickou kefkou, prípadne mäkkou klasickou kefkou. Na dočistenie treba používať zubné nite či medzizubnú kefku, na to stačí možno minútka. Na paste až tak nezáleží, ale nech si vyberajú tie s fluoridom. Nič zlé sa nestane, ani keď občas použijú ústnu vodu. Osobne by som sa vyhýbal tým, čo obsahujú alkohol, lebo vysušujú sliznice.

Prečo je lepšia mäkká kefka?

Tvrďšie kefky pri nesprávnom čistení zraňujú ďasná. Mnohí sa stážujú na odhalené krčky, pritom

je to jeden z dôsledkov tvrdých kefiek a zlej techniky čistenia.

Libor Michna (46)

Narodil sa v Liptovskom Mikuláši. Vyštudoval stomatológiu na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a postgraduálne aj klinickú parodontológiu na univerzite UCLAN v anglickom Prestone a orálnu implantológiu na Goetheho univerzite v nemeckom Frankfurte. Osem rokov pracoval ako zubár na klinike v škótskom Glasgow, osem rokov s manželkou prevádzkujú súkromnú ambulanciu ArtDentistic Dental Clinic v Bratislave.

Ak máte pripomienku alebo ste našli chybu, napište prosím na editori@dennikn.sk.